

ผลการใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Results of Using Art Activities in Accordance with the Self-Concept Idea to Promote Self-Esteem in Junior High School Students Having Defective Hearing

ชนิตา ทองวิไล*

Chanita tongvilai

อภินิษฐ์ จิตรกร**

Apinpus Chitrakorn

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เปรียบเทียบทักษะศิลปะในรายวิชาศิลปะก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม จำนวน 13 คนได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้เป็นห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือในการวิจัย 1) แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง 2) แผนการจัดกิจกรรม 3) แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง 4) แบบประเมินทักษะศิลปะจากชิ้นงาน 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะทางศิลปะในรายวิชาศิลปะก่อนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมศิลปะพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน ($\bar{X}$ = 4.27)

คำสำคัญ : กิจกรรมศิลปะ/ อัตมโนทัศน์/ การเห็นคุณค่าในตนเอง

* นักศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the result before and after using self-concept art activities to promote self-esteem in students with hearing impairment in junior high school student 2) compare the art skills before and after taking the activities. 3) study the learners' satisfaction toward the activity.

The sample were 13 junior high school students taking visual art class in deaf school in Nakornpathom (Simple random sampling method)

Research instruments consisted of 1) Structured interview used to interview experts in promoting self-esteem. 2) Teaching plan of self-concept art activities that promoted self-esteem for the hearing impairment students. 3) Self-esteem evaluation form for hearing impairment students 4) Art skill evaluation form. 5) Students' satisfaction evaluation form.

The finding revealed that 1) the result of self-esteem score comparison between pre-test and post-test was significantly different at .05. 2) the result of art skill score comparison between pre-test and post-test was significantly different at .05. 3) students were satisfied on the art activities at good level ($\bar{X}$ = 4.27)

Keywords : Art Activity/ Self-Concept/ Self-Esteem

บทนำ

ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคือมีระดับการสูญเสียการได้ยิน ระดับที่ 4 อยู่ที่ 90 เดซิเบลขึ้นไป (Profound Hearing Loss) อาจจะเป็นผู้สูญเสียการได้ยินตั้งแต่กำเนิด ทำให้พูดไม่ได้ หรือมีโอกาสดูได้ยินน้อยไม่สามารถเข้าใจในการพูด ทำให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะจัดการศึกษาเหมือนบุคคลปกติ แต่ความแตกต่างทางด้านการสื่อสารที่จะต้องใช้ภาษาเมื่อแทนการพูดคุย ส่วนคนปกติที่สื่อสารกันทางเสียงจึงทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินรู้สึกแตกต่างไปจากคนปกติได้ ในเรื่องการเรียนการปรับตัวการเข้าสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะน้อยกว่าคนปกติเนื่องจากไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการสื่อสารได้เหมือน

คนอื่น บางคนรู้สึกโดดเดี่ยว รู้สึกว่าตนเองไม่เหมือนคนอื่นมีปมด้อยมีความคิดว่าตนเองไม่มีคุณค่าใดๆไม่สามารถทำอะไรได้ดีเหมือนเช่นบุคคลทั่วไปและอีกทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงวัยรุ่นต้องการความเข้าใจ ต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่นๆ และเป็นช่วงวัยที่มีปัญหาทางอารมณ์มากกว่าเด็กปกติ เพราะต้องการการสื่อสารที่เข้าใจในความคิด ความรู้สึกของตนเอง และยังขาดความมั่นใจในตัวเองไม่กล้าแสดงออกมากนักเพราะไม่แน่ใจในสิ่งที่ถูกคิดต้องมีคนแนะนำอาจจะทำในสิ่งที่ผิดโดยไม่ตั้งใจ ไม่รู้จักวิธีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ จึงต้องมีการจัดกิจกรรมให้ทดลองให้ค้นหาตนเองแสดงความเป็นตนเองออกมาให้ได้มากที่สุด

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นพื้นฐานจำเป็นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีการพัฒนาในทางที่ดีโดยมาสโลว์ (Maslow, 1970: 45) ได้ค้นพบทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ว่ามนุษย์เรามีศักยภาพพอที่จะชี้แนะตนเองและแสวงหาความต้องการความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองทั้งในส่วนดีและส่วนบกพร่อง รู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอัตมโนทัศน์ของแบรนด์เดน (Branden, 1981: 110-125) มีความเห็นสอดคล้องและเสริมว่าเป็นความเชื่อมั่นและการมีความนับถือตนเองอันเกิดจากความมีคุณค่าของตนเองความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะกระทำสิ่งใดๆ ให้สำเร็จได้ตามความปรารถนาส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองอัตมโนทัศน์ (Self-concept) แยกออกเป็น อัตตะ (ตัวตน) มโน (จิตความคิด) ทัศนะ (ความคิดเห็น) เมื่อรวมกันก็หมายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวตน ซึ่งถ้าถามแต่ละคนว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวตนของเขาอย่างไร ก็จะมีคำตอบได้มากมาย

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์สังคมและการเรียนรู้สำหรับเด็ก การเห็นคุณค่าในตนเองนับว่ามีค่าสูงยิ่งเพราะเป็นพื้นฐานของการมองชีวิตสมรรถนะทางด้านสังคมและอารมณ์เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต สามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังและท้อแท้ใจด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยความหวังและความกล้าหาญ จึงเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จมีความสุขสามารถดำเนินชีวิตตามที่ตนปรารถนาได้อย่างดี (Qubein, 1983 อ้างถึงใน จันทรฉาย พิทักษ์ศิริกุล, 2532: 3)

กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะหลายๆ ด้านทั้งร่างกายและจิตใจมีการคิดเกิดขึ้น เกิดการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของตนเองออกมาโดยเป็นภาษาภาพ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสังคม ไม่ว่าจะกลุ่มเพื่อน ครู การพูดคุย วิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อกลาง เกิดแง่คิด มุมมองดีๆ ของตนเองที่อาจจะซ่อนอยู่ให้กล้าแสดงออก ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกภูมิใจในตัวเอง เห็นคุณค่าในตนเองว่าทุกอย่างขึ้นอยู่กับตนเอง ไม่มีใครด้อยกว่าใคร ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน รักในตนเองมากขึ้น และรักผู้อื่น จึงทำให้มีความสุขในชีวิต สอดคล้องกับปราโมทย์ เหลลาลงและกาญจนา เสี่ยงผล (2555) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาพิพธิภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการศึกษาเชิงสร้างสรรค์พิพธิภัณฑ์วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหารจังหวัดนครปฐมพบว่าการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเน้นให้นักเรียนได้คิดและจินตนาการอย่างอิสระซึ่งแต่ละกิจกรรมช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ความสุขความสนุกสนานการทำงานเป็นกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกันความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กล้าแสดงออกในการทำงานศิลปะเพื่อสื่อสารในสิ่งที่ตนเองคิดหรือจินตนาการการมองความงามในทางศิลปะให้เป็นเชิงสร้างสรรค์ หรือความคิดเชิงบวก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการช่วยกันคิดมองตนเองทัศนคติเกี่ยวกับตนเองและสังคมสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

ผู้วิจัยจึงสนใจในการจัดกิจกรรมศิลปะ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมตามแนวคิดอัตมโนทัศน์เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเห็นคุณค่าในตนเองมีความมั่นใจ เป็นการพัฒนาอารมณ์ โดยเลือกใช้

กิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมช่วยบุคคลให้มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ การพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคมความรู้สึกความคิดตามความต้องการของแต่ละคนการมองเห็นคุณค่าของตนเอง (Self - Esteem) การมองเห็นคุณค่าในตัวเองว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มีสติปัญญาว่าสัตว์อื่นๆ ตนเองก็เป็นมนุษย์เช่นเดียวกันก็จะสามารถเรียนรู้ได้ สามารถคิด สามารถทำ สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นได้ ทำอะไรได้เหมือนกับบุคคลอื่นๆ ผู้ที่คิดได้ดังกล่าวจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งในการดำรงชีวิตอยู่ และในการทำงานที่มองเห็นคุณค่าของตนเองความรู้สึกว่าตนเอง ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดสำเร็จ ล่วงโดยเปรียบเทียบกับความคาดหวังของตนเอง หรือสังคมหากได้รับความเชื่อถือและการยอมรับสนับสนุนจากผู้อื่นและสังคมแล้วก็จะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและนับถือตนเอง สามารถดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่านำไปสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์เป็นบุคคลที่ดีในสังคม และต่อประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางศิลปะรายวิชาศิลปะก่อนและหลังเรียน จากกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริม

การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังเรียนด้วยกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าเรียน
2. หลังเรียนด้วยกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนมีทักษะทางศิลปะในรายวิชาศิลปะ สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะ ตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับดี ถึงดีมาก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้ คือ การวิจัยเป็นการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมศิลปะต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาทัศนศิลป์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม จำนวน 13 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้เป็นห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรตาม

2.1 การเห็นคุณค่าในของตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

2.2 ทักษะทางศิลปะในรายวิชาศิลปะจากกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ

2. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยมีแผนการเรียนจำนวน 10 สัปดาห์ 1 สัปดาห์เรียน 1 ชั่วโมง ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พบว่า ค่าดัชนี IOC ของรายการข้อคำถามกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าอยู่ระหว่าง .80-1.00 จากค่าดัชนี IOC ที่มีค่าตั้งแต่ .05 ขึ้นไปแสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับแผนการจัด

กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังดำเนินการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีทั้งหมด 50 ข้อ จำนวน 5 ด้าน 1) ด้านตัวตนโดยทั่วไปมี 23 ข้อ 2) ด้านสังคม – เพื่อนมี 5 ข้อ 3) ด้านโรงเรียน – การศึกษามี 8 ข้อ 4) ด้านทางบ้าน – พ่อแม่มี 7 ข้อ 5) ด้านการวัดความจริงใจของผู้ตอบมี 7 ข้อโดยจัดทำสื่อวีดีโอถามภาษามือตามแบบประเมินประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พบว่าค่าดัชนี IOC ของรายการข้อคำถาม มีค่าอยู่ระหว่าง .80-1.00 จากค่าดัชนี IOC ที่มีค่าตั้งแต่ .05 ขึ้นไปแสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังดำเนินการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. แบบประเมินทักษะทางศิลปะรายวิชาศิลปะประเด็นในการประเมินได้แก่ 1. สามารถวัดประเมินชิ้นงานได้ตามวัตถุประสงค์ 2. การกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้มีความชัดเจน 3. การกำหนดเกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม 4. สามารถประเมินชิ้นงานได้ครอบคลุมเนื้อหารายสัปดาห์ 5. เกณฑ์การประเมินสามารถวัดประเมินทักษะทางศิลปะรายวิชาศิลปะ ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พบว่าค่าดัชนี IOC ของรายการข้อคำถามกับการประเมินทักษะทางศิลปะ มีค่าอยู่ระหว่าง .80-1.00 จากค่าดัชนี IOC ที่มีค่าตั้งแต่ .05 ขึ้นไปแสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับแบบประเมินทักษะทางศิลปะรายวิชาศิลปะ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังดำเนินการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน
ต่อกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อ
ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เครื่องมือในการประเมินคุณภาพ

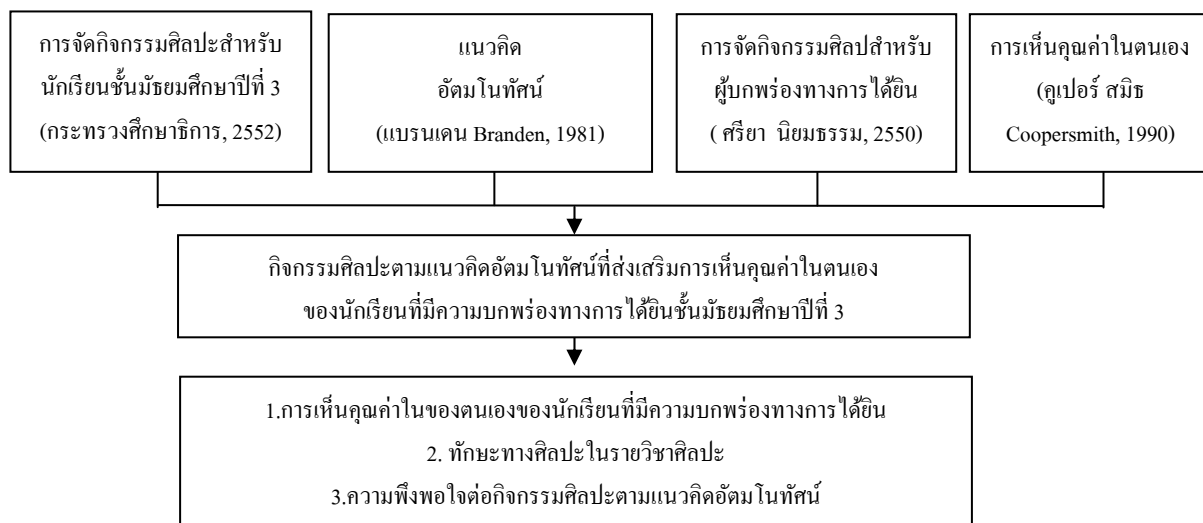
1. แบบตรวจประเมินคุณภาพแผนการจัด
กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อ

ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางการได้ยิน

2. แบบตรวจประเมินคุณภาพแบบประเมิน
การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ที่มีความบกพร่อง
ทางการได้ยิน

3. แบบตรวจประเมินคุณภาพแบบประเมิน
ทักษะทางศิลปะในรายวิชาศิลปะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นกลุ่มสาระ
ที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มี
จินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มี
สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิต
มนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้าน
ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจน

การนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้
ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและเห็นคุณค่าใน
ตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบ
อาชีพได้

2. แนวคิดอัตมโนทัศน์ (Branden, 1981) ได้
แสดงทัศนะเกี่ยวกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไว้
ว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสำคัญใน
2 แง่ด้วยกันคือ เป็นสิ่งบ่งบอกถึงคุณสมบัติของ
บุคคลและ บ่งบอกถึงคุณค่าของบุคคลและ
ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

ความมั่นใจในตนเองและความเคารพนับถือตนเอง
ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจึงเป็นความเชื่อมั่นที่
บุคคลเชื่อว่าตนเองมีคุณสมบัติในการทำงานอย่าง
เพียงพอและมีคุณสมบัติเพียงพอในการดำรงชีวิต

3. การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับผู้บกพร่อง
ทางการได้ยิน (ศรียา นิยมธรรม, 2550) เด็กที่มีความ
บกพร่องทางการได้ยินยังมีปัญหาในการปรับตัวทาง
สังคมกับคนปกติเนื่อง มาจากการสื่อสารกับผู้อื่น
หากเด็กสามารถสื่อสารได้ดี ปัญหาทางอารมณ์อาจ
ลดลงทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ แต่ถ้าเด็กไม่สามารถ
สื่อสารกับผู้อื่นได้ดี เด็กอาจเกิดความคับข้องใจ
ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กที่ต้องปรับตัวมากกว่า
เด็กปกติจึงมีการจัดล่ามภาษามือในการสื่อสาร
ระหว่างผู้สอนและนักเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่
ตรงกัน ถูกต้อง ชัดเจนสำหรับผู้ที่มีความบกพร่อง
ทางการได้ยิน

4. การเห็นคุณค่าในตนเอง

คูเปอร์ สมิธ Coopersmith, 1990 ให้ความหมาย
ไว้ว่าเป็นการที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองแล้ว
แสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่
ยอมรับตนเองเป็นการแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความ
เชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ
ความสำเร็จและความมีคุณค่าของตนเอง
กล่าวว่าบุคคลสามารถพัฒนาความรู้สึกมีคุณค่าใน
ตนเองได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ได้รับการนับถือการยอมรับการได้รับการปฏิบัติตอบจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเอง
2. ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งมีผล
ให้บุคคลเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและมีผลต่อ
3. สถานภาพและตำแหน่งในสังคม
4. มีการกระทำที่ได้รับการยอมรับว่า
สอดคล้องกับค่านิยมและความปรารถนาของตน

5. ลักษณะการตอบสนองเมื่อได้รับการ
ประเมิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การทดลองแบบทดสอบ
ก่อนและหลังการทดลอง (Pretest – Posttest Design)
โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐมจังหวัด
นครปฐมซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการ
ได้ยิน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558
โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐมได้มาโดยวิธีการ
สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้
เป็นห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม จำนวน 13 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ กิจกรรมศิลปะตาม
แนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้น
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

3.2.2 ทักษะทางศิลปะในรายวิชา
ศิลปะจากกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์
เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2.3 ความพึงพอใจต่อกิจกรรม
ศิลปะตามแนวคิด อัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการ
เห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองภาคสนาม โดยทดลองกลุ่มย่อย (Try out) กับผู้เรียนกลุ่มใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในสื่อการสื่อสาร และนำผลทำการปรับปรุงก่อนนำไปทดลองกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม จำนวน 9 คนและนำมาปรับปรุงกิจกรรมและสื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป โดยมีล่ามภาษามือที่มีความชำนาญในการสื่อสารในเวลากาการจัดกาเรียนการสอนศิลปะ ตามขั้นตอนในแผนการสอน

นำแผนการสอนไปใช้เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อวัดคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 13 คนโดยผ่านสื่อวีดิโอภาษามือแบบประเมินการเห็นคุณค่าใน

ตนเองและให้นักเรียนทำชิ้นงานศิลปะก่อนเรียนเพื่อประเมินทักษะทางศิลปะรายวิชาศิลปะก่อนเรียน จากนั้นเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง และประเมินชิ้นงานหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางศิลปะรายวิชาศิลปะโดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน Rubric และทดสอบหลังเรียน (Post-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยผ่านสื่อวีดิโอภาษามือแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมศิลปะโดยผ่านสื่อวีดิโอภาษามือ

5. วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าสถิติ

ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการทดลองในการวิจัย ได้แก่การทดสอบค่าที (t-test Dependent) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนก่อนและหลัง จากกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์

ประเด็นการประเมิน	คะแนนก่อนเรียน (n = 13)		คะแนนหลังเรียน (n = 13)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านตนเองโดยทั่วไป	10.53	2.02	13.46	2.66	6.36*	.00
ด้านสังคม-เพื่อน	2.69	1.31	4.15	1.62	3.96*	.00
ด้านโรงเรียน-การศึกษา	2.92	1.25	4.92	1.89	5.09*	.00
ด้านทางบ้าน-พ่อแม่	3.00	0.91	4.15	1.06	3.89*	.00
ด้านการวัดความจริงใจ	3.23	1.09	5.15	1.28	5.25*	.00
รวม	22.38	2.32	31.84	3.93	10.56*	.00

* $P \leq 0.05$

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง ก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (คะแนนก่อนเรียน

$\bar{X}=22.38$, S.D.=2.32 และคะแนนหลังเรียน $\bar{X}=31.84$, S.D.=3.93)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางศิลปะในรายวิชาศิลปะก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบคะแนนประเมินทักษะทางศิลปะในรายวิชาศิลปะ

ประเด็นการประเมิน	คะแนนก่อนเรียน (n = 13)		คะแนนหลังเรียน (n = 13)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความสวยงาม	9.76	0.59	12.61	0.76	7.91*	.00
ความคิดสร้างสรรค์	9.84	0.89	13.30	1.18	8.29*	.00
ความเรียบร้อย	10.84	1.06	13.46	0.51	12.92*	.00
องค์ประกอบของชิ้นงาน	11.30	1.03	13.23	0.43	11.75*	.00
รวม	10.43	0.95	13.15	0.86	14.90*	.00

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยเรียนด้วยการกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์มีคะแนนทักษะทางศิลปะก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(คะแนนก่อนเรียน $\bar{X}=10.43$, S.D.=0.95 และคะแนนหลังเรียน $\bar{X}=13.15$, S.D.=0.86)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนมีทักษะทางศิลปะรายวิชาศิลปะสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง
ด้านเนื้อหาวิชา	4.22	0.64	3.50– 4.49 มีความพึงพอใจระดับมาก
ด้านผู้สอน	4.43	0.64	3.50– 4.49 มีความพึงพอใจระดับมาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.30	0.61	3.50– 4.49 มีความพึงพอใจระดับมาก
ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน	4.19	0.66	3.50– 4.49 มีความพึงพอใจระดับมาก
ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน	4.23	0.57	3.50– 4.49 มีความพึงพอใจระดับมาก
รวม	4.27	0.61	3.50– 4.49 มีความพึงพอใจระดับมาก

จากตารางที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทุกด้าน ($\bar{X}$) = 4.27 (S.D.) = 0.61 โดยที่ด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$) = 4.43, (S.D.) = 0.64 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.30, (S.D.) = 0.61 ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X}$) = 4.23, (S.D.) = 0.57 ด้านเนื้อหาวิชา ($\bar{X}$) = 4.22, (S.D.) = 0.64 และด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน ($\bar{X}$) = 4.19, (S.D.) = 0.66 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์สามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนักเรียนได้แสดงออกทางศิลปะเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้มองเห็น

ตัวตน เข้าใจตนเองมากขึ้นมองเห็นความสำคัญในตนเองและผู้อื่น จนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองมองเห็นคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัชรพร สวขอารมย์ (2552) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ผลการศึกษาพบว่าภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมศิลปะกลุ่มทดลองมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม แสดงว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สามารถพัฒนาได้ในระยะเวลาและกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโปรแกรมกิจกรรมศิลปะ

จากการประเมินทักษะทางศิลปะ โดยใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ มีทักษะทางศิลปะรายวิชาศิลปะหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับพวงชมพู อร่ามกุล (2549) ทำการ

วิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงผลการวิจัยพบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาสูงขึ้นกว่าก่อนทำการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยซึ่งกล่าวว่าเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงที่ได้เข้าร่วมการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษามีพัฒนาการการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าเดิมและงานวิจัยของสุวัชรพร สววยอารมย์ (2552) ทำการวิจัยเรื่องผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยศึกษากับเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน บ้านปรางค์ อยุธยา 14-18 ปี จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน พบว่าภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมศิลปะกลุ่มทดลองมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากผลการวิจัยของผู้วิจัยและผลการวิจัยจากนักวิจัยท่านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกัน จึงสามารถสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาทั้งด้านทักษะความสามารถทางด้านศิลปะและสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการร่วมกิจกรรมศิลปะนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าใน

ตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ใน ระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับกัมปนาท บริบูรณ์ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีคิดตามแนวคิดเป็นโดยวิธีกระบวนการกลุ่มของนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง โดยวิธีกระบวนการกลุ่มของนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ประกอบด้วยเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมประกอบด้วยแผนกิจกรรมฝึกอบรม 6 ด้านคือ 1. รู้จักตนเองและคุณค่าของตนเอง 2. การสื่อสาร 3. การจัดการกับปัญหา 4. การทำงานร่วมกัน 5. การสร้างเป้าหมายในชีวิต 6. คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมจากนักเรียน โรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดเพราะกิจกรรมเป็นการนักเรียนฝึกให้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเน้นให้นักเรียนได้คิดและจินตนาการอย่างอิสระซึ่งแต่ละกิจกรรมช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์การทำงานเป็นกลุ่ม การเรียนรู้อย่างร่วมกัน ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กล้าแสดงออกในการทำงานศิลปะเพื่อสื่อสารในสิ่งที่ตนเองคิดหรือจินตนาการสร้างสรรค์ผลงานอย่างมั่นใจและภาคภูมิใจในผลงานสร้างแรงบันดาลใจทำให้นักเรียนมีความสุขในงานศิลปะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1. แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง และแบบประเมินความพึงพอใจ ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีสื่อวีดิโอภาษามือในการสื่อสารเพื่อให้ผู้บกพร่องทางการได้ยินเข้าใจชัดเจนถูกต้องควรมีการจัดเตรียมโทรทัศน์หรือเครื่องฉายให้พร้อม

2. ในการจัดกิจกรรมกับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรมีการจัดเตรียมล่ามภาษามือให้พร้อม เพื่อเป็นการสื่อสารที่ดีที่สุด สำหรับเนื้อหาการเรียนรู้ให้เข้าใจชัดเจน และเป็นสื่อกลางสำหรับการถ่ายทอดสำหรับผู้จัดกิจกรรมกับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ ได้

2. ควรมีการศึกษาการใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดอัตมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองกับผู้พิการประเภทอื่นๆ หรือผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2540). การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสุขภาพจิต. (2541). คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัมปนาท บริบูรณ์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีคิดตามแนวคิดเป็นโดยวิธีกระบวนการกลุ่มของนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์ฉาย พัทธศิริกุล. (2532). ผลการจัดโปรแกรมการศึกษาความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ปราโมทย์ เหลาลาก และ กาญจนา เสี่ยงผล. (2555). “การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการศึกษาเชิงสร้างสรรค์พิพิธภัณฑ์วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหารจังหวัดนครปฐม”. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 4 (1): 36-49.
- พวงชมพู อร่ามกุล. (2549). การศึกษาวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

-
- รัศมี โพนเมืองหล้า. (2543). การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรียา นิยมธรรม. (2550). **ทัศนศิลป์เพื่อการศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร: แวนแก้ว.
- สุวัชรพร สวयरมณ. (2552). ผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จิตวิทยาคลินิก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Branden, N. (1981). **The Psychology of Self-Esteem**. 15th ed. New York: Bantam Book's Inc.
- Coopersmith, Stanley. (1990). **SEI :Self – Esteem Inventories**. 8th ed. California: Consulting.
- Maslow, (1970). **A.H. Motivation and Personality**. 2nd ed. New York: Harper & Row Publishers.